
СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНОЛОГІЇ

УДК 343:85 (477)

Юрій Володимирович Орлов,
кандидат юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, Харків)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ ПОЛІТИЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Стаття присвячена описанню та поясненню системи основних заходів протидії політичній злочинності й чинників їх реалізації. Серед них виділено та охарактеризовано такі: формування безконфліктної прогресивної ідеології суспільного розвитку, а також економічні, інформаційні, правові, політичні заходи. Дається визначення поняття та характеристика підстав і умов застосування політико-кримінологічної технології масового спротиву як заходу протидії політичній злочинності.

Ключові слова: політична злочинність, протидія, ідеологія, соціальний лібералізм, інформаційна безпека, політична відповідальність, національна безпека.

© Ю. В. Орлов, 2015

Політична злочинність на сьогоднішній день стала об'єктом досліджень багатьох вчених. Науковий інтерес до цієї проблематики видається цілком виправданим, адже поширення кримінальних практик у сфері політичних відносин дає змогу помітити тенденції не лише до кількісного приросту, а й до якісних метаморфоз. Нині спостерігається вплив на злочинність національного масштабу геополітичних факторів, відмічається явище глобалізації злочинності, через що питання антикримінальної діяльності перестають бути сферою сегментарних юрисдикцій, компетенцій, а набувають значення комплексних проблем національної, регіональної та глобальної безпеки. З урахуванням сказаного можемо констатувати, що виникає потреба у концептуалізації наукового знання щодо протидії політичній злочинності з огляду на її новітні прояви і закономірності відтворення.

Як у вітчизняній, так і зарубіжній науці питанням протидії політичній злочинності традиційно приділяється чимала увага. Суттєві здобутки у розробці цього напрямку репрезентували у своїх працях такі вітчизняні вчені, як В. О. Глушков, В. М. Дрьомін, Н. А. Зелінська, Г. В. Мальяр, І. В. Паславський та деякі інші. Розвиток політичної кримінології в цілому та теоретичних положень про протидію політичній злочинності зокрема отримав потужний поштовх завдяки дослідженням таких російських кримінологів, як В. М. Бурлаков, А. П. Данилов, А. І. Долгова, С. В. Дьяков, В. Є. Емінов, М. С. Іншаков, П. О. Кабанов, А. Ф. Кулаков, В. В. Лунєєв, Л. М. Прозументов, А. І. Салахова, Н. О. Силаєва, Д. А. Шестаков тощо. Важливими в цьому аспекті є також наукові доробки Г. фон Гейтинга, С. Коена, І. Тейлора, Н. Хомскі, Г. Й. Шнайдера та інших європейських й американських вчених. Визнаючи вагомий внесок означеної плеяди фахівців у розробку заявленої проблематики, все ж зауважимо, що існуючі напрацювання носять здебільшого фрагментарний характер. Це зумовлює необхідність формування цілісного, системного бачення обструкції детермінаційного комплексу політичної злочинності.

Мета статті полягає в описанні та поясненні концептуальних засад протидії політичній злочинності.

Відомо, що протидія злочинності належить до системних, комплексних різновидів управлінської діяльності. Не є винятком й протидія політичній злочинності, організація якої має враховувати феноменологічні особливості та детерміністичну природу цього різновиду кримінальних практик. Не вдаючись до детального аналізу останніх, що не є основним завданням цієї статті, зазначимо лише те, що політична злочинність є наскрізним суспільним феноменом. Наскрізність полягає передусім у її деструктивному впливі майже на всі без винятку сфери суспільних відносин. Отже, політична злочинність виступає своєрідним аттрактором у

функціонуванні соціальної системи. Крім того, комплексним є і детерміністичний вплив соціодинаміки на політичну злочинність. Саме тому протидія їй відтворенню має виходити із комплексності нейтралізації її чинників, враховувати системні зв'язки між ними, а також із зовнішніми факторами геополітичного формату. З огляду на це, можна запропонувати наступні основні групи взаємопов'язаних заходів, спрямованих на зниження суспільної небезпечності політичної злочинності.

1. Заходи формування безконфліктної прогресивної ідеології суспільного розвитку. Наразі доводиться констатувати практичну відсутність розвиненої *суспільної політичної свідомості*. При цьому ніхто, звичайно ж, не зможе дорікнути українському народові у низькій політичній активності. І це виглядає гуманітарним нонсенсом, гротеском геополітики: зазначена активність живиться не знаннями й усвідомленим вибором (що має бути основою будь-якої варіації втілення у публічному управлінні ліберальної філософії), а нуждою, емоціями, навіюванням. Останнє як інструмент впливу на масову свідомість достатньо вивчений в межах нейромаркетингу, політичних інформаційних технологій. Однак це є аморальним, оскільки нівелює значення особистості як цінності, не має нічого спільного з принципами соціальної, правової, демократичної держави та, врешті-решт, має серйозні криміногенні наслідки і не лише у візуалізованій актуальній композиції – кримінологічної обстановці, а й у віддаленій перспективі.

Змінити ситуацію, що склалася і яка визначає характер й стан злочинності в цілому, об'єктивно можливо виключно шляхом вибудовування нових *світоглядних основ* загальносоціального рівня суспільного розвитку, у тому числі й антикримінальної діяльності, якому традиційно у вітчизняній кримінології не приділяється належної уваги. У той же час саме у площині загальносоціального рівня протидії злочинності криються найбільш потужні та ефективні інструменти суспільних трансформацій у бік реалізації відомих декларативних положень Конституції України.

З огляду на специфіку новітніх інформаційних загроз державному суверенітету, які, крім іншого, знайшли свій прояв у інтенсифікації політичної злочинності сепаратистського спрямування, одними з фундаментальних, стратегічних завдань, вважаємо, є наступні: а) обґрунтування підстав (історичних, культурних, геополітичних, етнічних, економічних та інших) існування національної держави України у визначених тери-торіальних межах, широке інформування населення; б) розроблення на виваженій соціально-філософській основі ґрунтовної ідеології державного будівництва як генерального методологічного посилу спільного співіснування громадян України; в) планомірне

впровадження виявлених та обґрунтованих факторів, обставин, підстав державного суверенітету в межах визначеного кордону і принципів, напрямів взаємовідносин держави й особистості (громадянина) у процес дошкільної, шкільної, вищої, академічної освіти, самоосвіти.

Вочевидь, кожне з наведених завдань націлене на *формування, укріплення суспільно-політичної свідомості*, розвинені форми якої здатні закласти у її носіїв тенденції до деструкції тих основ суспільного співжиття, які в науці отримали назву криміналізму.

Криміналізм, як зазначає академік О. М. Бандурка, є суспільним устроєм, за якого політична й економічна влада належать злочинним угрупованням, суспільні процеси розвиваються і управляються на їх користь, результатами праці та ресурсами володіють вони. «Криміналізм – це кримінальна диктатура, це влада злочинності... Головними її ознаками є нездатність звичайної економіки конкурувати з кримінальною, нездатність суспільства протистояти інтересам кримінальних корпорацій...Метастази криміналізму розповсюджуються в тілі суспільства звичайними каналами взаємодій. Це – ринкові механізми, правові відносини, політичні процеси, становлення влади і боротьба за владу, засоби інформації, соціальні відносини тощо... Подібно до того, як на початку століття промисловий капітал зрощувався з фінансовим, перетворювався на транснаціональний єдиний капітал, правоохоронні органи зрощуються зі злочинністю, перетворюються на єдиний апарат кримінального і державно-чиновницького примусу» [1, с. 11, 14]. Імовірність же реформування суспільного устрою зазначеної якості в нашій державі залежить від частоти прояву змін у елементарних соціальних практиках, зміст яких полягатиме у несприйнятті кримінальних, корупційних форм задоволення потреб, нетерпимості до їх поширення.

Однак у відповідь на таку «новітню» пропозицію цілком очікуваними можуть бути зауваження стосовно ключової ролі факторів соціально-економічного характеру як дефектів базової підсистеми суспільства, які і зумовлюють головним чином основний масив соціальних девіацій, у тому числі й злочинного, корупційного характеру. Погоджуючись у цілому з логікою такого міркування, все ж зауважимо, що діалектика *суспільного* розвитку неодмінно виявляє єдність міри, матерії та інформації, яка концентровано виражається в соціальних практиках окремих індивідуумів, їх груп. З огляду на це вважаємо, що невиправданим є спрощення значення чинників суспільної свідомості як в процесі індивідуальної діяльності, так і у колективних формах руху соціальної матерії. Більше того, існують підстави вести мову про керівну роль суспільної свідомості у справі реформування тієї чи іншої діяльності. Її ж нерозвиненість, як підтверджує історія й сучасність, призводить до неспромож-

ності організувати злагоджене, із мінімальними протиріччями, функціонування соціальних інститутів, окремих ланок, галузей виробництва, а також до поширення правового нігілізму, зневажливого ставлення до основ державності. Звідси й підвищення кримінальної, зокрема корупційної, активності населення.

Тож, первинним етапом на шляху реформування загальносоціального рівня протидії політичній злочинності вважаємо наукове забезпечення його політико-ідеологічної основи та її реалізація через систему освіти, практичну діяльність в межах інститутів соціальної пам'яті, мас-медіа. У цьому сенсі корисним може бути досвід Республіки Білорусь. У цій країні значення ідеології державного будівництва отримало належну оцінку, а її основні компоненти знайшли своє перманентне втілення майже у всіх сферах життєдіяльності суспільства, до яких так чи інакше залучаються елементи публічного адміністрування. Будучи категоріально й структурно-логічно реалізованою у низці нормативних документів, освітніх програмах, ідеологія держави Республіки Білорусь засновується на таких наскрізних *науково обґрунтованих* та водночас *духовно й емоційно особистісно-резонансних* ціннісних й цільових блоках, як людина, суверенітет, національних інтерес, національна безпека, справедливість. Не вдаючись до ґрунтованого аналізу кожного з них, що з об'єктивних причин неможливо здійснити в межах даного дослідження, обмежимося лише вказівкою на доцільність вивчення можливості запозичення конструктивного досвіду відродження політико-ідеологічного виховання й супроводження як основи збереження *неформальних* гарантій державного суверенітету та однієї з головних цілей кримінологічної стратегії.

Вивчення існуючих вітчизняних напрацювань із питань порушеної проблематики дає підстави говорити про певну неповноту бачення її масштабів та, відповідно, шляхів й способів вирішення. Зазвичай предмет наукових дискусій фокусується на проблемах концептуальної доцільності або ж процедурних можливостей втілення у життя політики неолібералізму, ортолібералізму, неоконсерватизму, неореспубліканізму, антиглобалізму, персоналізму тощо. Визнаючи обґрунтованість міркувань у вказаній площині наукового пошуку, зауважимо, що міждисциплінарним дослідженням має належати первинна роль, оскільки вони сформували б стійку до критики доктрину національної держави на основі фактологічно насиченої, історично узгодженої та методологічно виваженої системи ідей, положень щодо: а) причин, функцій та цілей перебування *багатонаціональної* групи людей (народу України) у межах визначеного чинним законодавством України державного кордону; б) принципів організації співжиття як всередині держави, так і у

зовнішньополітичних контактах; в) ролі і відповідальності держави у справедливому розподілі благ, ресурсів, створенні умов для реалізації можливостей, *свободи* кожного громадянина і аналогічних гарантій щодо його нащадків (в аспекті концепції прав майбутніх поколінь); г) ролі і відповідальності громадянина перед державою як колективним гарантом забезпечення прогресивного розвитку всього народу; д) характеру загроз й ризиків (як внутрішніх, так і зовнішніх), можливих на шляху реалізації доктрини. Лише маючи відповіді на питання за вказаними пунктами, людина дійсно набуватиме усвідомленого статусу громадянина не тільки за сукупністю атрибутивних рис, а й за сутнісними зв'язками з інтерсуб'єктивним, ментально та раціонально обґрунтованим утворенням – державою, у розвитку якої індивідуум буде зацікавлений не за примусом, а за переконанням.

Очевидно, що жодна з існуючих на сьогоднішній день політичних ідеологій, ідеологій-рухів, окремих концепцій політичного розвитку тощо не здатна сформувати цілісний ціннісно-світоглядний політико-ідеологічний конструкт означеного формату, який, на нашу думку, здатний стримати криміналізацію суспільства в цілому та закласти основи переформатування на якісно іншій феноменологічній й праксеологічній платформі антикримінальну діяльність у політичній сфері. Саме тому нагальною стає потреба у вирішенні наведених концептуальних проблем, значення яких поширюється далеко за межі кримінологічної науки, набуваючи універсального, соціовітального чинника подальшого становлення нашої держави.

2. Економічні заходи. Як і попередній блок кримінально-превентивних заходів, економічні трансформації належать до загальносоціального рівня протидії злочинності. І політична злочинність у цьому сенсі не є винятком. Не вдаючись до інструментальної (економіко-технічної) характеристики всього розмаїття вказаної групи заходів, наведемо лише окремі з стратегічних (визначальних) напрямів їх розгортання та реалізації:

а) концептуальна реформа системи господарювання на основі ідеології соціального лібералізму. Наразі в Україні сформовані окремі елементи економічної моделі класичного лібералізму, що спирається на постулати А. Сміта й зорієнтовані, перш за все, на активного діючого суб'єкта виробничих відносин. У той же час, на нашу думку, слід погодитися з А. С. Гальчинським, який наголошує, що теорія і практика саме соціальної парадигми лібералізму (*за моделлю Дж. М. Кейнса – Ю. О.*) є найбільш близькими та привабливими українській пострадянській ментальності. При цьому йдеться не стільки про механізми узгодженості ліберальних і соціалістичних цінностей, скільки про їх органічний

синтез, про їх структурну цілісність [2, с. 74–75]. Більше того, в умовах кризового стану, зумовленого, крім іншого, фінансовим тягарем, що лягає на плечі держави й усього суспільства у зв'язку з військовим протистоянням терористичним загрозам і діяльності незаконних збройних формувань в окремих районах Донецької та Луганської областей, виникає гостра потреба у використанні соціально зорієнтованих механізмів перерозподілу сукупного національного доходу. Підтримка найменш соціально незахищених верств населення – запорука не лише прийняттого стану загальнокримінальної злочинності, а й політичної стабільності та, як наслідок, ефективного запобігання злочинам політичної спрямованості;

б) формування системи енергетичної безпеки України на засадах різноджерельних надходжень енергоносіїв. Передусім це стосується природного газу, найбільшим імпортером якого в нашу країну, як відомо, залишається Російська Федерація, що забезпечує останній чималі можливості і підстави для неформального політичного тиску, а врешті-решт, і шантажу.

3. Заходи забезпечення інформаційної безпеки набули виняткового значення в умовах протистояння зовнішній агресії, військова та економічна складова якої підкріплюється комплексом дій інформаційного характеру. Йдеться про формування системи протидії дезінформації, контрпропаганди та мінімізації кібернетичних загроз. Особливої важливості в цьому аспекті набуває злагоджена взаємодія громадськості, держави, засобів масової інформації.

4. Правові заходи. Аналіз досвіду функціонування політичної системи дозволяє констатувати наявність значної кількості прогалин у правовому регулюванні, які в низці випадків сприяють поширенню суспільно небезпечних практик у діяльності політичних акторів, формуванню комплексу умов для вчинення та приховування злочинів політичної спрямованості. До таких прогалин, зокрема, можливо віднести «білі плями» в механізмі правового регулювання суспільних відносин у сфері фінансування діяльності політичних партій, передвиборчих кампаній окремих кандидатів у народні депутати України, депутати місцевих Рад, на пост Президента України. Асиметрія фінансових можливостей різних політичних партій, блоків створює диспропорцію можливостей представництва інтересів населення на політичній авансцені, сприяє загостренню суспільних протиріч.

У зв'язку з цим необхідним і своєчасним із кримінологічної точки зору, на наше переконання, є прийняття Закону України «Про фінансування політичних партій», в якому слід чітко визначити порядок забезпечення фінансування їх діяльності як у періоди виборчих кампаній,

так і поза ними. Окремо варто передбачити механізми контролю та фінансової звітності політичних партій, обов'язкового декларування як надходжень, так і витрат.

Крім того, існує потреба й у вдосконаленні кримінально-правових заходів запобігання політичним злочинам. У цьому аспекті доцільно, на нашу думку, поставити питання про криміналізацію діянь щодо зловживання правом особистого голосування на засіданнях Верховної Ради України. Йдеться, зокрема, про таке явище, яке у публіцистиці отримало назву «кнопкодавство» та яке полягає у використанні депутатами фактичної можливості для голосування за інших депутатів і від їх імені всупереч встановлених законом вимог щодо виключно особистого голосування. Такі дії, без сумніву, характеризуються вельми високим ступенем суспільної небезпечності, адже здатні впливати на визначення та реалізацію державної політики в цілому та окремих її складових; створювати загрози національній безпеці, ефективності державного управління в окремих галузях народного господарства, сферах правового регулювання, провокувати наростання соціальної напруженості, як наслідок, зумовлювати підвищення девіантогенного, криміногенного потенціалу суспільства.

Свідомо упускаючи описання підстав та принципів криміналізації і пеналізації відповідного суспільно небезпечного діяння, як робочий варіант відповідної кримінально-правової норми можемо запропонувати наступний проект статті КК України:

«Стаття 344¹. Незаконні дії з персональною електронною картою для голосування народного депутата України.

1. Передача персональної електронної картки народного депутата для голосування іншому народному депутату з метою здійснення голосування на засіданні Верховної Ради України від імені того, хто передає персональну електронну картку, а так само прийняття народним депутатом електронної картки іншого народного депутата з метою голосування від його імені –

карається штрафом від трьох до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Незаконне заволодіння персональною електронною картою народного депутата України з метою забезпечення голосування на засіданні Верховної Ради України від його імені –

карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років.

3. Використання народним депутатом персональної електронної картки, яка належить іншому народному депутату, для голосування на засіданні Верховної Ради України від його імені –

карається позбавленням волі на строк від п'яти до семи років.

4. Використання народним депутатом персональних електронних карток, які належать іншим двом і більше народним депутатам, для голосування на засіданні Верховної Ради України від їх імені – *карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років».*

Також не можна залишити поза увагою давно існуючу потребу у запровадженні в практику протидії злочинності інституту кримінологічної експертизи нормативно-правових актів і їх проектів. Завдяки цьому з'явиться можливість на ранніх стадіях виявляти ознаки готування та безпосереднього використання зі злочинно-політичною метою механізмів правотворчості. Отже, нагальною залишається потреба у прийнятті Закону України «Про кримінологічну експертизу нормативно-правових актів і їх проектів», а також відповідних Положення й Методики. Зауважимо, що в науці вже достатньою мірою розроблені науково-методичні засади вказаної експертизи, а також проекти зазначених нормативно-правових актів (зокрема, у роботах М. О. Барановського, В. В. Василенка, О. М. Джузи, А. П. Закалюка, О. М. Литвинова, Д. А. Шестакова та ін.).

Окрім правотворчих заходів, оптимізації підлягає й система правозастосування. Перш за все йдеться про забезпечення неухильного дотримання принципу законності в діяльності правоохоронних й судових органів. Зважаючи на стан корупції в цих суб'єктах протидії злочинності, досить проблематичною, на наше переконання, видається організація ефективної превенції політичних злочинів. Однак протидія корупції як умова підвищення ефективності правозастосовної практики, у тому числі й у сфері запобігання політичним злочинам, має здійснюватися, спираючись на міцну наукову платформу. Зокрема, слід обов'язково враховувати природу корупції як різновиду традиційних соціальних практик. Вона виконує функцію перерозподілу матеріальних ресурсів у суспільстві. Якщо ж не змінити базову схему, засади такого перерозподілу, то ефект від суто репресивних заходів якщо і буде, то матиме принципово тимчасовий характер. Таким чином, самі по собі так звані «кадрові чистки» у лавах правоохоронців, суддівського корпусу не здатні кардинально змінити стан корупційних загроз і забезпечити прогресивний соціальний поступ. У кращому випадку вони виконують сигнальне значення, тобто інформують суспільство про певну активність держави у справі протидії корупції, гарантуючи деякий рівень спокою та політичної лояльності народних мас.

5. Політичні заходи:

- *деполітизація правоохоронної та судової системи.* Результати досліджень фахівців Харківської правозахисної групи свідчать, що на планування діяльності МВС суттєво впливають політичні сили. Це особливо помітно у кадровій політиці останніх років.

Результатом боротьби за вплив на призначення в МВС «своїх людей» стало звільнення за роки незалежності понад 300 перших керівників обласного рівня [3]. У зв'язку з цим аргументованими слід визнати положення проекту Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України, згідно з якими на рівні МВС необхідно розробити систему менеджменту та механізми виконавчого контролю (розмежування компетенції, усунення дублювання повноважень), які зведуть до мінімуму можливість прийняття керівництвом рішень безпосередньо під впливом політичних сил або ж під впливом власних політичних уподобань. Керівник повинен пам'ятати про такі обов'язкові елементи, як збирання інформації, аналіз аргументів та контраргументів, обговорення, колегіальність при розробленні варіантів рішення. У разі виявлення фактів або виникнення аргументованої підозри щодо дій посадової особи МВС в інтересах представників політичних сил така посадова особа має відсторонятися від виконання обов'язків та стати об'єктом внутрішнього розслідування. На рівні МВС сфери політичного та фахового керівництва обов'язково слід розмежовувати [4].

Не менш гостро стоїть сьогодні проблема політичної залежності функціонування судової системи. Використання інструментів «правосуддя» з метою впливу на конфігурацію політичних факторів набуло значного поширення. А призначення суддів на посади, як засвідчують експертні оцінки, у низці випадків (а особливо – в м. Києві) стало справою не стільки корупційних зловживань, скільки політичних послуг. Звідси цілком закономірним стає зворотній зв'язок між суддівською діяльністю та сферою політичних інтересів;

- *інтенсифікація зовнішньополітичної роботи* щодо залучення України до існуючих систем колективної безпеки або ж ініціювання створення нової – регіональної системи ідентичного значення. Реалізація цього напрямку у перспективі здатна буде забезпечити здійснення суттєвого раннього профілактичного, а також безпосереднього превентивного (припиняючого) впливу на політичні злочини, що пов'язані із зовнішньою військовою, кібернетичною, змішаною (гібридною) агресією;
- *наукова розробка та впровадження в практичну діяльність концепції дипломатичної превенції політичних злочинів*. Мова йде про використання потенціалу дипломатичного впливу на рівні міжнародних, міждержавних взаємодій (як офіційних, так і

неофіційних) для запобігання зовнішньополітичним злочинним діям щодо України;

- *розвиток інституту політичної відповідальності* органів державної влади, політичних партій, громадських організацій та персональних політичних акторів. Що стосується вказаних інститутів, то у цьому контексті на особливу увагу заслуговують питання реформування правових підстав та механізму застосування: а) імпічменту Президента України; б) розпуску парламенту; в) оголошення вотуму недовіри уряду та окремим міністрам; г) процедури відкликання виборцями народних депутатів з числа обраних за одномандатними виборчими округами;
- *запровадження у процес правотворчості та контролю за діяльністю публічної адміністрації інституту електронних петицій та інших форм громадського політичного контролю.*

Окремо слід зупинитися на науковій розробці підстав, форм і меж застосування *політико-кримінологічної технології масового противу*. В контексті масштабних протестних акцій, які відбулися в Україні протягом листопада 2013 – лютого 2014 рр., кримінологічна оцінка превентивних можливостей, а також криміногенних та інших ризиків застосування вказаної технології набуває особливої актуальності.

Закінчення в наступному номері
збірника наукових праць «Вісник Кримінологічної асоціації України» № 2 (10) 2015

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка О. М. Злочинність в Україні : економіко-кримінологічний аналіз : монографія / О. М. Бандурка, М. М. Зацеркляний, Р. С. Веприцький / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О. М. Литвинова. – Х. : Золота миля, 2013. – 264 с.
2. Гальчинський А. С. Лібералізм : уроки для України / А. С. Гальчинський. – К. : Либідь, 2011. – 288 с.
3. Захаров Є. Ю. Стратегія розвитку органів внутрішніх справ / Є. Ю. Захаров, О. А. Мартиненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.khpg.org/index.php?id=1411470323>.
4. Проект Стратегії розвитку органів внутрішніх справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1221365>.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2015.

Юрій Владимирович Орлов,

кандидат юридических наук, доцент

(Харьковский национальный университет внутренних дел,
Харьков, Украина)

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ПРОТИВОДЕЙСТВИЯ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ПРЕСТУПНОСТИ

Статья посвящена описанию и объяснению системы основных мер противодействия политической преступности и факторов их реализации. Среди них выделены и охарактеризованы следующие: формирование бесконфликтной прогрессивной идеологии общественного развития, а также экономические, информационные, правовые, политические мероприятия. Дается понятие и характеристика оснований, условий применения политико-криминологической технологии массового сопротивления в качестве меры противодействия политической преступности.

Ключевые слова: политическая преступность, противодействие, идеология, социальный либерализм, информационная безопасность, политическая ответственность, национальная безопасность.

Yurii V. Orlov,

candidate of law sciences, assistant professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF COUNTERACTING POLITICAL CRIME

Problem's setting. Analysis of the most common paths of social development that emerged at the beginning of XXI century gives reasons to insist on increasing criminogenic potential of social contradictions, because of rejection from the principles of socialized liberalism, the intensification of social stratification according to ownership feature and many other factors. Interaction of the latter led to a systemic crisis of social management that embodied in the intensification of conflict zones of geopolitical interactions. The establishment of Ukraine as an arena of confrontation of competing geopolitical interests, the risk of turning it into a "gray zone" contains serious criminogenic threats, where political crime within their structure takes decisive instrumental position. In such circumstances of forming effective mechanisms of counteracting its manifestations is of a particular relevance.

Analysis of recent research and publications. A lot of scholars paid attention to theoretical research of the issues of combating political crime. However, existing developments are largely fragmented, covering only certain measures of combating political crime, which necessitates the formation of a holistic, systemic vision of obstruction of its determination complex.

The objective of the article is to describe and explain the conceptual principles of counteracting political crime.

The main part. *It is grounded that counteraction to its reproduction must come out from the destruction of its factors, to take into account the systemic links between them, as well as with external factors of geopolitical format. The following main groups of related activities aimed at reducing social danger of political crime are suggested: 1) measures of forming conflict-free progressive ideology of social development; 2) economic measures: conceptual reform of economic system based on the ideology of social liberalism; formation of the system of energy security of Ukraine on the basis of energy supplies of different sources, etc; 3) information security measures; 4) legal measures; 5) political measures.*

Special attention is paid to the scientific development of bases, forms and limits of applying political and criminological technology of mass resistance. It is offered to be understood as methodologically balanced complex of exceptional measures based on purposeful and generally managed lawful actions of majority of people that is aimed to persuade the state's leaders to accept / reject a particular political solution, which is supported by the overwhelming majority of the population and is based on the absolute necessity of stopping criminal activity of political elites. Attention is focused on the delimitation of the coup d'etat as a political crime from the coup d'etat as an act of stopping political crime activity, elimination of criminalized political elites from the state leadership according to the following criteria:

1) presence of real, extreme social demand in the immediate elimination of the state leaders from their positions in the highest government bodies;

2) compliance of the taken decision to use political and criminological technology of mass resistance to the requirements of legality and national security.

Perspective direction for further research remains theoretical development and specification of some groups of measures of counteracting political crime.

Key words: *political crime, counteraction, ideology, social liberalism, information security, political responsibility, national security.*

